

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή υπ'αριθ.51923/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Φεβρουαρίου 2016

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα

Service des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique, Athènes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens

Στην υπόθεση Παπαγεωργίου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Ledi Bianku, Πρόεδρος

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Armen Harutyunyan, Δικαστές,

και André Wampach, Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 26 Ιανουαρίου 2016,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μια προσφυγή (υπ' αριθ. 51923/12) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από υπήκοο αυτής, την Κα Αγλαΐα Παπαγεωργίου («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 23 Ιουλίου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).
2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπήθηκε από τον Κο Α. Παπακωνσταντίνου, Δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον αντιπρόσωπό της, Κο Φ. Γεωργακόπουλο, τότε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Στις 26 Οκτωβρίου 2012, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ**I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ**

4. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1960 και διαμένει στην Αθήνα.
5. Είναι δασκάλα Δημοτικού Σχολείου.
6. Στις 28 Δεκεμβρίου 2000, η προσφεύγουσα ζήτησε από την 42η Διεύθυνση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να αναγνωριστούν τα έτη προϋπηρεσίας της στην ιδιωτική εκπαίδευση.
7. Στις 25 Μαΐου 2001, ύστερα από την σιωπηρή απόρριψη της αίτησής της, προσέφυγε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών.

No Φ09222/1713

8. Την 1^η Απριλίου 2004, με την υπ' αριθ.4081/2004 προδικαστική απόφαση, το Διοικητικό Πρωτοδικείο κήρυξε εαυτό αναρμόδιο και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
9. Εν τω μεταξύ, στις 23 Απριλίου 2002, η 42^η Διεύθυνση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους απέρριψε, με την υπ' αριθ.127592 απόφασή του, την αίτηση της προσφεύγουσας της 28^{ης} Δεκεμβρίου 2000.
10. Η δικάσιμος ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου έλαβε χώρα στις 5 Μαρτίου 2009.
11. Στις 15 Οκτωβρίου 2009, το Ελεγκτικό Συνέδριο, συνεδριάζοντας ως Εφετείο, ακύρωσε, με την υπ' αριθ.αριθ.2804/2009 απόφασή του, την απόφαση σιωπηρής απόρριψης καθώς και την απόφαση αριθ.127592.
12. Στις 11 Ιουνίου 2010, το Κράτος άσκησε αίτηση αναίρεσης.
13. Στις 28 Οκτωβρίου 2010, η προσφεύγουσα κατέθεσε στον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου μία αίτηση για την κατά προτεραιότητα εξέταση της υπόθεσής της.
14. Στις 4 Απριλίου 2012, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση και απέρριψε την από 25 Μαΐου 2001 προσφυγή (απόφαση αριθ.0917/2012).

B. Το οικείο εσωτερικό δίκαιο*Ο υπ' αριθ.4239/2014 νόμος*

15. Ο υπ' αριθ.4239/2014 νόμος με επικεφαλίδα «δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο» τέθηκε σε ισχύ στις 20 Φεβρουαρίου 2014. Ο άνω νόμος εισάγει, μεταξύ άλλων, μία νέα αίτηση για δίκαιη ικανοποίηση λόγω της ηθικής βλάβης που προκαλεί η αδικαιολόγητη καθυστέρηση της εκδίκασης της υπόθεσης στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Το άρθρο 3 παραγ.1 ορίζει:

«Η αίτηση για δίκαιη ικανοποίηση ασκείται ανά βαθμό δικαιοδοσίας εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου που εκδόθηκε μετά από δίκη για την οποία ο αιτών παραπονείται ότι υπήρξε υπέρβαση της εύλογης διάρκειάς της (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ**I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡΑΓ.1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ**

16. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν τήρησε την αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παραγ.1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)».

A. Επί του παραδεκτού

17. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης. Επισημαίνει επίσης ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας*1. Επίμαχη περίοδος*

18. Η επίμαχη περίοδος ξεκίνησε στις 25 Μαΐου 2001 με την προσφυγή στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών και έληξε στις 4 Απριλίου 2012, ημερομηνία δημοσίευσης της υπ'αριθ.0917/2012 απόφασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2.Εύλογη διάρκεια της διαδικασίας

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας μίας διαδικασίας εκτιμάται ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και σε σχέση με τα καθιερωμένα από τη νομολογία κριτήρια, ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντα και εκείνη των αρμόδιων αρχών καθώς και το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Μαυρεδάκη κατά Ελλάδας*, αριθ.10966/10, 24 Οκτωβρίου 2013).

20. Το Δικαστήριο δίκασε, πολλές φορές, υποθέσεις στις οποίες ανέκυπταν ζητήματα παρεμφερή με αυτό της υπό κρίση υπόθεσης και διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1 της Σύμβασης (βλέπε *Μαυρεδάκη*, ανωτέρω).

21. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που τού υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο δεν επισημαίνει κανένα γεγονός ή επιχείρημα ικανό να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Από την άλλη, το Δικαστήριο δέχεται ότι

No Φ09222/1713

η προσφεύγουσα είναι εν μέρει υπεύθυνη για την καθυστέρηση της υπόθεσης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ιδίως διότι κατέθεσε την αγωγή ενώπιον του άνω δικαστηρίου, το οποίο ήταν αναρμόδιο εν προκειμένω. Ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι ακόμη και αν αφαιρέσουμε από τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας την καθυστέρηση των τριών ετών περίπου ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, αυτή παραμένει υπερβολική. Λαμβανομένης υπόψη της σχετικής νομολογίας του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν πληροί την απαίτηση της «εύλογης προθεσμίας».

22. Συνεπώς υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23. Η προσφεύγουσα παραπονείται επίσης για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί να προσφύγει κανείς για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης που έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των».

A. Επί του παραδεκτού

24. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης. Επισημαίνει επίσης ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής που να επιτρέπει τη διατύπωση παραπόνου λόγω της μη τήρησης της υποχρέωσης, που επιβάλλει το άρθρο 6 παραγ.1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις εντός ευλόγου προθεσμίας (βλέπε, *Kudla κατά Πολωνίας*, αριθ.30210/96, παραγ.156, ΕΔΔΑ 2000-XI).

No Φ09222/1713

26. Αφετέρου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερόμενους ένα αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να διαμαρτυρηθούν για τη διάρκεια της διαδικασίας (βλέπε *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ.50973/08, παραγ.34, 21 Δεκεμβρίου 2010, και *Γλυκαντζή κατά Ελλάδας*, αριθ.40150/909, παραγ.54, 30 Οκτωβρίου 2012 και τις εκεί αναφορές).

27. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 20 Φεβρουαρίου 2014 τέθηκε σε εφαρμογή ο υπ'αριθ.4239/2014 νόμος για τη δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Δυνάμει του άνω νόμου καθιερώθηκε νέα προσφυγή που επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να παραπονεθούν για τη διάρκεια κάθε σταδίου της δίκης στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της σχετικής απόφασης (βλέπε παράγραφο 15 παραπάνω). Ωστόσο το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο νόμος αυτός δεν έχει αναδρομική ισχύ. Κατά συνέπεια, δεν προβλέπει τέτοια προσφυγή για τις υποθέσεις που έληξαν έξι μήνες πριν την θέση του σε ισχύ.

28. Εν προκειμένω, η απόφαση αριθ.0917/2012 της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου δημοσιεύθηκε στις 4 Απριλίου 2012, δηλαδή πάνω από έξι μήνες πριν τεθεί σε ισχύ ο υπ'αριθ.4239/2014 νόμος. Επομένως η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να ασκήσει την εν λόγω προσφυγή. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εσωτερικό δίκαιο, την εποχή των γεγονότων, ενός ένδικου βοηθήματος που να επιτρέπει στην προσφεύγουσα την καθιέρωση του δικαιώματός της για την εκδίκαση της υπόθεσής της εντός ευλόγου προθεσμίας, με την έννοια του άρθρου 6 παραγ.1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

29. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης

αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

30. Η προσφεύγουσα απαιτεί 7 500 ευρώ για την ηθική και υλική βλάβη που φέρεται να έχει υποστεί. Απαιτεί επίσης 1 200 ευρώ ή εναλλακτικά 800 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου και υποβάλλει την συμφωνία που σύναψε με τον δικηγόρο της σχετικά με την αμοιβή του.

31. Η Κυβέρνηση δεν πήρε θέση επ' αυτού.

32. Το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της διαπιστωμένης παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής βλάβης και απορρίπτει την αίτηση αυτή. Αντιθέτως, εκτιμά ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στην προσφεύγουσα το ποσό των 4 500 ευρώ για ηθική βλάβη.

33. Προκειμένου για το αίτημα περί εξόδων και δικαστικής δαπάνης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, κατά την πάγια νομολογία του, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης βάσει του άρθρου 41 προϋποθέτει ότι έχει αποδειχθεί η πραγματικότητα τους, η ανάγκη τους και, επιπροσθέτως, ο εύλογος χαρακτήρας του ποσού τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση), αριθ.31107/96, παραγ.54, ΕΔΔΑ 2000-XI). Λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που διαθέτει και της νομολογίας του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι εύλογο να χορηγήσει στην προσφεύγουσα το ποσό των 350 ευρώ για το λόγο αυτό.

34. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1.Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,

2.Κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1 και 13 της Σύμβασης,

3. Αποφαίνεται ότι

α) το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά:

No Φ09222/1713

- ι) 4 500 ευρώ (τέσσερις χιλιάδες πεντακόσια ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται για φόρους, για ηθική βλάβη,
 - ιι) 350 ευρώ (τριακόσια πενήντα ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται για φόρους, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,
 - β) από την εκποίηση της άνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα άνω ποσά θα προσανξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες
4. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Φεβρουαρίου 2016, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παραγρ.2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Ledi Bianku

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου σε γαλλική γλώσσα.
Η Μεταφράστρια: Χρ.Παπαζαρκάδα